

SOBOTNA PRILOGA



Martinov zakon

S

lovenija je na Martinovo končno dobila svoj privatizacijski zakon, z njim pa, tako zakon obljublja, vsak Slovenec vsaj 200.000 tolarjev vreden lastniški certifikat. Ugibanj in dvomov o tem, ali bo eni od najbolj razvitih postsocialističnih in novih evropskih držav uspelo spraviti pod streho temeljni lastninski zakon, je konec. Dve leti smo se učili na napakah vzhodnoevropskih iskanih primernejše privatizacije in na koncu dobili morda najbolj vzhodnoevropski privatizacijski zakon. Zmes med vaučerji (certifikati) in z njimi povezanimi investicijskimi družbami, paradržavnimi skladi in možnostjo zaposlenih, da nekoliko enostavneje odkupijo del svojih podjetij.

Nekateri so prepričani, da se je tako tudi uradno končalo pol stoletja socializma, drugi se bojijo, da ni tako. Zakaj tako naspromptno si mnenja, je jasno. Za velik del nastajajoče postsocialistične politične elite so relikvi nekdanjega sistema vsi, ki niso postali »naši«. Razloge, da so za neučinkovito ekonomijo krive zlasti čudaste finance, ki so vzdrževale in vedno na novo pomlajale družbenolastninski sistem, kot je precej pred uradnim začetkom slovenske pomladi učil dr. I. Ribnikar, so bile v času demontaže jugoslovanskega sistema popularne. Zlasti če si si hotel nadeti kritično držo. Drugače pa je bilo z njihovo praktično uporabo. Ko se je nekdanja Jugoslavija med prvimi vzhodnoevropskimi državami dokopala do poudarjene in privatizacijske (zakon o družbenem kapitalu) zakonodaje, pa jih niso upoštevali. Na Slovenskem bo to namreč – šele – zdaj sprejeti zakon o privatizaciji dokončno odpravil. Vmes se je, od poletja 1990, ko si je nekdanji premier zvezne

države izmislil interne delnice z visokimi popusti in brez cenitev podjetij, veselo privatiziralo tudi po Sloveniji.

Kritika iz ust Ribnikarja in drugih ekonomskih teoretikov se torej v ravniki Jugoslaviji ni obnesla, pa tudi v mladi Sloveniji je postajala s svežim vetrom, ki je zapihal s porajajočimi se kapitalisti, passe. Tako rekoč z levo roko se je slovenski parlament lani marca odpovedal Mencingerjevemu privatizacijskemu projektu. Mencinger pre-razdelitvene logike, ki jo je vspodbudil Markovičev zakon, od prvih volitev naprej pa jo je v Sloveniji zahteval tudi populistično usmerjeni politični blok, ni sprejemal. Ta blok je za to, da bi Slovencem dokazal svoj prav, poklical celo znamenitega harvardskega profesorja dr. J. Sachsa, ki je nekoč na pobudo dr. J. Drnovška svetoval tudi Markoviču. Sachs ni nikoli priznal, da je pomagal oblikovati jugoslovanski privatizacijski zakon, bolj poučeni pa mu nikoli ne bodo verjeli.

Kakorkoli, s Sachsom, ki se je še pravočasno umaknil iz slovenskih privatizacijskih zdrah, ali brez njega, smo dobili zakon, ki družbeno premoženje spreminja tako, da ga enostavno razdeljuje. Razdelitev in hkrati revizija razpitih, a le malokdaj do- kanih malverzij, imenovanih divje privatizacije, sta bistvena elementa pravkar sprejetega zakona. O uspehu razdelitve slovenski privatizacijski strategiji ne dvomijo – uspela je pri privatizaciji stanovanj. Kdo bi se ukvarjal s tem, da z njo nismo dobili normalnega trga stanovanj? Avtorji zakona prisegajo na revizijo kraj, ki so se razpale po doslej veljavni jugoslovanski zakonoda-

ji. Hkrati pa seveda ne morejo povsem uničiti lastnih dvomov o tem, kdaj se je kradlo dobronamerno in kdaj ne.

Ocene, koliko družbenega premoženja se je privatiziralo v zadnjih dveh letih, so tako rekoč državna skrivnost. Povrhu vsega pa so podobno približne, kot so približne številke o tem, koliko je pravzaprav vredno premoženje, ki ga bomo z zakonom o lastninskem preoblikovanju podjetij razdelili – med ljudi, državo in njene sklade. Kaj je to knjigovodska vrednost družbenega premoženja naših podjetij, na katero se opira delitev? Ali je to čisto premoženje, torej že brez dolgova do drugih podjetij, bank, države? Ali pa na 15, 18, 20, 24 milijard nemških mark ocenjeno vrednost družbenega kapitala slovenskih podjetij, ki se lastninsko s pravkar sprejetim zakonom, obremenjujejo tudi dolgovi? In kaj se bo zgodilo, če dolgov ali vsaj njihove glavnine nihče ne bo hotel prevzeti, četudi za simbolično ceno? Ali se bo za toliko zmanjšala vrednost podjetij, s tem pa tudi z zakonom obljubljena privatizacijska razdelitvena pogača?

Zanimivo se zdi, da v zadnjem krogu privatizacijskega maratona velikih besed o podjetniškem razcvetu, ki bi črpale navdih v ponujenem zakonu, ni bilo več slišati. Nobeden od avtorjev in njihovih asistentov ni več vehementno ponujal odlašajočih rešitev, ki bi odprli kanal slepega črevesa, v katero leze slovensko gospodarstvo. V modo so prišle sintagme kot: zakon ponuja le nastavke za gospodarski sistem, primerljiv s svetom ...

Temu se ni treba čuditi. Svet čudskih finan- c in z njim povezanega miljeja bo, do-

ker ne bo prerezana njegova popkovina, vračal udarec – z novopečenimi lastniki ali brez njih. Celu v mnogo bolj urejeni in predvsem bogatejši Nemčiji pa se ne glede na uspehe pri prodajah vzhodnonemških podjetij vedno znova srečujejo s problemom njihove neučinkovitosti. Veliki investitorji, od Mannesmanna do Siemens se v prevzetih vzhodnonemških podjetjih srečujejo z velikimi izgubami. Logičen odgovor je, da jih bodo skušali odpraviti z odpuščanjem zaposlenih. Tega pa praviloma ne bi smeli, saj so se ob prevzemu pogodbeno obvezali prav nasprotno. V berlinskem Treuhandu so v precepu: če kršilec pogo- da ne bodo kaznovali, bodo že jutri prišli k njim s svojimi zahtevami novi, zlasti npr. zaposleni, ki so prevzeli svoja podjetja. Če bodo kršilce kaznovali, ne vedo, kako se bodo znebili še preostalih nekaj tisoč podjetij, ki so še vedno v posesti Treuhanda. Kdo in kako bo na probleme, podobne nemškimi, odgovarjal pri nas?

Toda – ali je bilo potem, ko je slovenski parlament lani marca sprejel, aprila pa zavrnil Mencingerjev privatizacijski zakon, še mogoče resno računati na privatizacijski projekt, ki se bo ukvarjal predvsem s potrebnimi strukturnimi spremembami slovenskih podjetij, za katere bodo tudi znani nosilci odgovornosti? Ali bodo za napake zakona krivi ekonomski strokovnjaki, ki so se do zadnjega upirali razdelitveni privatizacijski logiki? Če dostoj so bili avtomatično krivi. Namesto da bi prišli s socialistično neobremenjenega Marsa, so skupaj z nami živeli v Sloveniji. Očita se jim, da niso našli enotnega odgovora. Pri tem pa je njihovo mnenje o zakonu enodušna obsodba: po-

darjene delnice so slepilo, koristno za nabiranje političnih točk (J. Prašnikar); razpršeno lastništvo ne bo omogočilo nadzora menedžerjev (D. Mramor); čez čas se bodo znašle skoraj vse delnice v rokah peščice – verjetno pravih ali »naših« ljudi (I. Ribnikar); brezplačna delitev je politična prevara, ki privatizacijo obravnava kot delitev koristi, ne pa kot delitev odgovornosti (J. Mencinger); posledica delitve certifikatov, na prvi pogled zelo pravične in demokratične, je v resnici prevara, in sicer prav na škodo tistih, v interesu katerih naj bi bila uvedena (A. Bajt).

Očitno je, da se Drnovškova vlada enostavni logiki razdelitve družbenega premoženja ni mogla upreti, čeprav je bila inavgurirana potem, ko je Peterletovi spodletel poskus delitvene privatizacije. Premier Drnovšek ob dokončnem sprejetju zakona ohranja skrivnostni nasmehek. Podpredsednik Kigel- nik je dan pred sprejetjem zakona dejal, da bi z njim hotel počasi, na dan sprejema je bil z njim zadovoljen, naslednji dan pa se je menda osebno vsaj delno od njega spet distanciral. Finančni minister Gaspari je morda še vedno prepričan, da z razdelitveno privatizacijsko opcijo bistvenih stvari ne razrešujemo. Minister za planiranje Kračun je letos poleti lahkomišlno (?) pritrjeval, da je zakon slab; potem pa je bil jeseni, ker »stroka nima enotnega odgovora«, že pre- pričan o politični naravi zakona, ki ima svojo oporo – v razdelitvi.

Kocka je padla. Ena od pozitivnih stvari, ki jih vendarle prinaša dokončno sprejete za- kona, je, da ga lahko začnemo popravljati.

Silva Čeh

HRVAŠKA

Nad breznom

Študent iz Santa Barbare Demian D. Duggan, sin kalifornijskega milijonarja, je na povabilo prijatelja hrvaškega rodu, ki ga je spoznal pri treningu plavanja, pred nekaj meseci obiskal Hrvaško. V eni zagrebških diskotek je spoznal dvajsetletno manekenko in študentko prava Sanjo in zato na obisku ostal dlje, kot je bil načrtoval. Da ne bi tjavdan zapravljal časa, se je odločil, da bo uvažal čokolado Mars, Milky Way in Bounty. V nekaj mesecih sta Demian in Sanja, ki tekoče govori pet jezikov, zaslužila lepe denarce. Duggan mlajši pa napoveduje, da se bo skupaj z očetom šele lotil pravega biznisa. Povprašali smo ga, ali se zaveda, da je gospodarska kriza domala uničila sedanji razred na Hrvaškem, tako da je ostala množica revnih in peščica premožnejših ljudi, in da bi takšna premožnejša struktura na Hrvaškem utegnila slabo vplivati na podjelnost.

-Tega se prav nič ne bojim,« je z mladostno iskrenostjo odgovoril Demian Duggan. -Mislim, da bo višji razred v celoti nadomestil propadajoči srednji sloj. Premožnejši sloj je na Hrvaškem še odigral pomembno vlogo. Po mojem mnenju je višji razred v obdobju prehoda iz socializma v kapitalizem prava lokomotiva družbe. Če bi Češko-slovaška, ki ni imela premožnega razreda, preživela takšno vojno, bi propadla. Na Hrvaškem pa tistih osem do deset odstotkov premožnih še naprej kupuje in tako se gospodarstvo ohranja navzlic velikanski inflaciji in usihanju vrednosti narodnega proizvoda.

Diagnoza mladega, pragmatičnega Američana se čudi dovolj tehtna in učeni zagrebški profesorji in modri analitiki, ki v propadu srednjega razreda, h kateremu sodijo tudi sami, niso mogli najti nič dobrega za Hrvaško, bi se lahko brčkone sramovali. In res je teh osem do deset odstotkov bogatih ljudi, ki še vedno zapravljajo, odgovor tudi na vprašanje, ki si ga zastavlja tujec v Zagrebu: kako je mogoče, da so v porušeni državi, ki je še vedno v vojni in za begunce porabi dva milijona mark na dan, v državi z uničenim gospodarstvom, bistroji in restavracije še vedno polni, ljudje pa lepo oblečeni? Blisč zagrebškega mestnega središča je slepilo - zlata mladina, otroci tistih osem do deset odstotkov bogatinov, so mestu le v okras. Madsikateri pravnik, zdravnik, novinar, srednjoškolski ali univerzitetni profesor si ne more privoščiti niti kavice v eni izmed kavarn na Trgu bana Jelencija, kajti če bi si ga lahko, bi brčkone raje kupil svojemu otroku vse solske knjige, česar mnogi sršni letos niso storiili. Kupili so samo obvezne, nuje učbenike, zbirke vaj pa ne, in od učiteljev in profesorjev zahtevajo, naj jih otrokom napišejo na tablo.

Čeprav mladega Američana ne skrbi, da ne bo imel koma prodajati uvoženega blaga, bo obubožanje srednjega razreda gotovo imelo strahotne posledice, če naj bi Hrvaška postala sodobna evropska država z evropskim modelom demokratije, katere temelj je srednji razred. Če bo ta zamrl, ne bo nikakršnega temelja za razvoj večstrankarskega sistema, ki bi bil res učinkovit. Pri osemih do desetih odstotkih premožnih, ne da bi mogli vedeti, koliko jih je obogatelo z vojnim dobičkarstvom, domnevati pa je mogoče, da je takšnih precej, bi lahko Hrvaško opredelili kot južnoameriško državo z manjšo ali večjo stopnjo demokratije. Če se bo siromastvo družbe nadaljevalo, je pričakovati, da na prihodnjih volitvah ne bo več nekaterih meščanskih strank, denimo Budejških liberalcev. Prepričljiva zmaga HDZ na minulih volitvah je zdaj pokazala tudi svojo drugo, neprijetno plat. Pri takšni strukturi, s šibko in nepomembno opozicijo v saboru in nekomunikativno Sarinjevo vlado, je prišlo na dan, kje se bje pravi boj za oblast na Hrvaškem - v vrhu HDZ, kjer je mogoče sluiti vsaj dve, če že ne več frakcij. Najbolj radikalna, ki je povzela del idej Hrvaške stranke prava in jo domnevno vodi obrambni minister Gojko Šušak, poskuša izpodriniti sedanjo vladajočo strukturo, v kateri so Tudmanovi bližnji sodelavci, denimo Manolić in Mesić. Na podlagi skopih informacij, ki kdaj pa kdaj prilizujejo v javnosti, je mogoče sluiti, da se je začel srušiti in odločen politični boj za prevlado. Problem je težko identificirati, ker so izživalci na moč brezbržni do reakcij javnosti, tega jim je tako malo mar, da celo nimajo glasnikov svojih političnih stališč. Le izjemoma reagirajo z uradnimi sporocili ali intervjuji, ki jih smejo narediti suženjsko ubogljivo novinariji. To kapadana niso intervjuji v pravem pomenu, temveč golo nastevanje stališč.

In vendar ne gre le za boj za prevlado v vladajoči stranki. Ker se v vrhu HDZ dejansko kroji hrvaška politika, ker tam sprejemajo usodne odločitve, tudi tiste o vojni in miru, je zelo pomembno, kdo bo zmagal. Zmagovita struja bo krojila strategijo političnega, gospodarskega in socialnega programa razvoja Hrvaške. Zmagovita struja bo imela oblast.

V minulih tednih je nekaj neodvisnih analitikov na podlagi kadrovskih sprememb

v državnih institucijah ugotovilo, da se radikalna struja precej krepi, pričakovati pa je, da bo spet udarila. Krični hrvaški tisk, kar ga je še ostalo, podpira strujo, ki jo predstavlja Manolić in Mesić. Cesa takega si še pred kratkim ni bilo mogoče predstavljati, gotovo pa takšno stališče prič, kakšno nevarnost za demokracijo vidi krična javnost v radikalni frakciji HDZ. Če že nič drugega, sta Manolić in Mesić vedno pripravljena javno povedati svoje mnenje in o njem razpravljati, se bojevati za potrditev v javnosti. Avtoriteti dr. Tudmana se je doslej vedno posrečilo, zgledati različke med trdo in mehko strujo v HDZ, tako da je lovil ravnotežje med prvo in slednjo. Če se bo prisiljen opredeliti, se bo verjetno odločil za Manolića in Mesića. Kako močni so izživalci, pa je mogoče sluiti iz nekaterih na videz manj pomembnih dogodkov. Pred kratkim so upokojili generalmajorja hrvaške ozeimlja, Srbi zmagovalci v Bosanskem Brodu prepeljali najboljši priljubljeni izmed vseh uspešnih, ki so nastale med vojno: -Oj, Hrvači, alaj ste bedaci, nama Bosna, a vama Bosanci.

Takole se torej zapleta v državi, ki je po padcu severne Bosne v dramatično neugodnem položaju za pogajalsko miro. Severno Bosno naj bi po nekaterih tizah zamenjali za Prevlako, pa to ne drži. Srbi namreč trgajo samo s hrvaškimi ozemlji, da bi dobili kak drug del hrvaškega ozeimlja. Srbi zmagovalci v Bosanskem Brodu prepeljajo najboljši priljubljeni izmed vseh uspešnih, ki so nastale med vojno: -Oj, Hrvači, alaj ste bedaci, nama Bosna, a vama Bosanci.

Okoli 350.000 beguncev iz Bosne je res hudo breme za obubožano Hrvaško, ki si je povrh napokala nenaklonjenost mednarodnih medijev, ker ni hotela sprejeti novih beguncev (zvečine Hrvatov) iz Jajca. V mednarodni javnosti je tudi pogosto slisati napovedi, da se uegne Hrvaška že juri prebuditi s sankcijami. Nov val trditve, da je tudi Hrvaška kriva za vojno, se je sprožil prav v obdobju najbolj sršite srbske ofenzive v Bosni, prav v dneih, ko so osvajali neusmiljeno uničevali Jajce. A če ne bi obtožili tudi Hrvaške, bi morali uvesti odločne ukrepe zoper Srbe. To pa bi ustavilo etnično čiščenje Muslimanov v Bosni, kar morada ne bi bilo pogodu delu mednarodne skupnosti. Povedati je treba tudi to, da bi bilo državno organiziranje Hrvatov v Hercegovini nepotrebno, če bi pravčasno ukrepali zoper Srbi-ju. Teze o razdelitvi Bosne med Srbi in Hrvatov na rovaš Muslimanov, o čemer naj bi se boja dogovorili še z davnaj, so za majvih nogah. Le o kakšnih delitvah bi se mogla pogovarjati in dogovarjati šibka, pred enim letom še neoborožena Hrvaška, ki ji je srđio napadla Srbija? Tako kot v vsakdanjem življenju, lahko tudi v politiki postavlja pogoje samo močnejši. Šibkejši pa si lahko le prizadeva, da bi se izognil izsiljevanju. Hrvaški je utrezala enotna, čeprav ne uniarna Bosna, če že ne zaradi drugega, pa zato, ker ji ne ustreza velika in sovražna Srbija južno od Slavonskega Brodu, Srbija, ki si je odlomila tudi precejšen kos Hrvaškega ozeimlja. Ko pa so Srbi zasedli 70 odstotkov Bosne, so se razvnli bolj med zavzetnikoma za ostanek - 30 odstotkov! Posledica tega je bila padec Jajca. Hrvaški tudi ne ureza razdelitev Bosne med Srbi in Hrvat, ker bi tedaj Srbi uporabili ista merila tudi za zasedena območja Hrvaške, ki so jih že tako razglasili za srbska.

Za dosego svojih ciljev, predvsem za ponovno zaseabo Baranje, vzhodne Slavonije in zaledja Dalmacije, ima Hrvaška zelo malo manevrskega prostora. Cas čedaje bolj delo v njeno škodo. Se pred nekaj dnevi je poveljnik Unprofora v Baranji podpisoval dokumente z uradno glavo UNPA - Republika Srbska krajina za promet blaga, kapitala in ljudi iz območij UNPA v Srbijo in narobe. Hkrati pa so hrvaško pobudo za vrnitev nesrbskih beguncev v Baranjo razglasili za provokacijo? Ker svet očitno ne ve, kako bi se postavil po robu grozljivi politiki Slobodana Miloševica, ji bo naposled dal celo prav.

Posledica te krivice, ki je nihče razen med seboj sprtih Hrvatov in Muslimanov ne bo dojel kot krivico, bo nakopičena frustracija na Hrvaškem, krepitev populistične ali ekstremistične optice, in zato jo bodo še naprej opisovali kot nedemokratsko državo. Muslimani, ki so preselili, da bi odgovorili Srbom, bodo obtoževali Hrvat, in pa bodo pozabili, da so jim srbska letala in topovi porušili državo in bodo grdo gledali brezposelne Bosance v svojih mesih. Po avtocesti Beograd - Zagreb pa bo prihajala srbska liberalna inteligenca in se čudila, zakaj Hrvatje niso navdušeni nad roko sprave in ugotovitvijo, da je vojna strahotna, in zakaj nočejo skupaj z njimi obtoževati Tudmana in Parago, če sami obtožujejo Miloševica in Arkana.

Ines Sabalić

Foto: Joco Znidarić



Foto: Joco Znidarić

RAZKRIŽJE

Za slovenščino ne bomo prosili nikogar več

V dolgem vročem poletju se je razkriški cerkveno-jezikovni spor zaostril do te mere, da so vrata cerkve zdaj zapahnjena. Bog daj, da bi tedaj, ko se bodo znova odprla, farani še znali moliti, prositi odpuščanja in odpustičati.

V Ljubljani sta se to jutro sestali vladni delegaciji Slovenije in Hrvaške in za zaprtimi vrati pričeli pogovore o meji. Predsedniku predststva republike Slovenije Milanu Kučanu je prvi hrvaški veleposlanik Miljenko Žagar izročil poverljiva pisma in ob tem izrazil upanje, da bo državama uspelo rešiti vsa medsebojna sporna vprašanja. Slovenski škofje so bili še v Vatikanu na prvem uradnem obisku ad limina apolorum (romanje h grobu apostolov). V večnem mestu je bila dan tudi redovnica iz Razkrižja Vida Žana. Na zagovor k vrhovni predstojnici čera Marije Pomocniče je zaradi kršenja redovnih pravil pospremlila tudi sedemčlanska delegacija odbora faranov Razkrižja, saj je sestra prav na njihovo pobudo pred dvema mesecema v razkriški osnovni šoli brez kanočničnega poslanstva pričela veronauk za otroke, v slovenščini seveda.

Razkrižje, ki s svojimi prigodami in zapletji že mesec dni vznemirja javnost, je bilo videti spokojno. Rože, ki so po naključju še ostale v vrtovih, tihou umirajo. Jesen pač. Duri razkriške cerkve so že dva meseca zapečateni in zvon vernih duš ne vabi več k molitvi. Odbor faranov Razkrižja je odločen, da gre tokrat do konca. Nič več ne bodo slovenski farani prosili Hrvatov za slovenščino, ne bodo več prenašali duhovnega in jezikovnega nasilnišva hrvaškega župnika in peščice njegovih privržencev. Konec je s tem. Župnika Stjepana Slavička je treba onemogočiti v sovražnem delovanju, kajti vse tisto, kar se je poprej dogajalo v sedaj zaprti razkriški cerkvi, je bilo predvsem razpihovanje nemirov, sovražna, hrvaškega nacionalizma in nedopustno, necivilizirano jezikovno nasilništvo nad slovenskim prebivalstvom. Tako preprosta ni bila Resnica razkriških faranov, ki ji javno razglašala odbor. Kdor se ji ne prikloni, je bodisi zaslepljen, zaveden, če ni celo nacionalni izdajalec. Sicer pa, tudi republikanski tožilec je lahko okusil, kakšni očitki doletijo človeka, ki si drzne podvomiti o metodah boja razkriških prbroborcev za slovensko besedo v bogoslužju. Je potemtakem nenavadno to, da so me mnogi Razkrižani, s katerimi sem govorila, prosili naj tokrat ne navajam njihovih imen. Celu mulci, ki so poleti brezskrbno čenčali z mano, so mi tokrat izmahnili, češ Razkrižje je tako majceno, da učitelji hitro ugotovijo, kdo je kaj rekel. Bolje da ne rečem nič, da nas ne bodo spet gnjavili.

Od poletja do jeseni se je v Razkrižju dogajalo čuda reči. Vrstilo se se sestanki, protestni shodi pred cerkvijo, v kraju se je mudil Ivan Borstner, Jože Pučnik, Janez Janša, Zbigo Jelinić... Le mirovnika Marka Hrena ni bilo. Sicer pa, mediji so o vsem tem izbrpno poročali in v Sloveniji najbrž ni nikogar več, ki ne bi bil slisal za Razkrižje in za monstrozna zagnjanja Stjepana Slavička, ki je celih 38 let prekrševal Slovence v Hrvate. Vsi ti dogodki so seveda zaznamovali odnose v fari, katere večinski delo leži v Sloveniji, a zaradi spleta zgodovinskih okoliščin še vedno sodi pod jurisdikcijo zagrebške nadškofije. Na enem prvih mitingov resnice o Razkrižju, v začetku avgusta, mi je eden od strategov bitke za slovenščino v bogoslužju dejal, da se boji, da se bo zgodba nadaljevala po balkanskem vzorcu. Zgodilo se je prav to. Razkriški problem se je spolitiziral, vanj so se vpletla oseba nasprotja in neporavnani računi med glavnimi akterji zgodbe, ambicije lokalnih politikov in veljakov, tako da ima vsa stvar komajda še kakšno zvezo z vero in cerkvijo. Že sicer je državna meja zarezala v utečeno življenje ljudi na tej in oni strani, jim čez noz spremenila življenje, kakršnega so bili vajeni, izzvala kup problemov z lastništvom, zaposlitvijo ipd. Če bodo brazgotine, ki so nastale,

z rožicami postlano. Posvetna oblast ga je preganjala najprej zato, ker je duhovnik, potem zato, ker so se v času maspoka tudi naši policijai morali izkazati z odkrivanjem hrvaških nacionalistov, zdaj ga najbolj črnijo tisti farani, s katerimi je leta osebnoprijateljeval, bil celo boter njihovim otrokom. Z dekretom je prišel in z dekretom bo, ko bodo Škofije tako odločili odšel. Če smo kristjani, bi se morali tudi raziti z njim kot kristjani, mu reči hvala za vse, kar je dobrega storil, odpustiti slabo. Verouk bi potrebnili mi, odrasli, ne otroci. Očitno ne molimo iskreno niti očenaša, besede »oče odpusti nam, kakor tudi mi odpuščam svojim dolžnikom« ne prihajajo iz srca. Če bi prišle, ne bi tako ravnali drug z drugim.

Prisluhni smo seveda tudi tistim, ki podpirajo vsa mnenja in stališča znamenitega Odbora faranov Razkrižja. »Vam rečem, da se je Slaviček pri slovenski maši norčeval iz slovenščine, da verskih obredov ni hotel opreljati v slovenskem jeziku. Ko mi je umrla mati, sem hotel pogreb v slovenščini. Pa mi je rekel, tvoja mati je bila Hrvatica, pogreb je lahko samo hrvaški, ali pa ne bo nič. Jaz sem prepričan, da so Slavička zato poslali k nam, da nas pohvrti. To je zvitvo - malo z lepim, malo z grim - tudi delal. V njegovih cerkvenih knjigah so namesto slovenskih, zapisana hrvaška imena. Vse Stefane je prekleščeval v Stjepane, France v Franje. Zato je to delal, da bi lahko hrvaške cerkve s temi knjigami zdaj dokazovala, da tu tako ali tako živijo Hrvat, slisal sem, da je v sorodu s Tudmanom, ki bi rad, da se to ozemlje priključi Hrvaški. Zdaj, ko je Slovenija samostojna, ga je treba izgnati. Nima državljanstva, tujec je, ki je tukaj nezakonito, ilegalno.«

Slava Partič

PODJETNIK PAVEL LEDINEK

Enoumje mi še vedno pije kri

Podjetnik in poslanec - toda: »Težko je biti poslanec, še težje podjetnik.« Kako tudi ne, ko je Pavel Ledinek iz Hoč v trenutkih najhujše krize in recesije svojo tovarno ponudil svojim 290 delavcem, pa so samo zamahnili z roko. Takrat je spoznal, da njegovo poslovno filozofijo delavci podpirajo brez sprevedanja. Potrebujemo Ledinka, tovarnarja, inovatorja, managerja, tehnologa, žilavca in športno bojevitega moža torej, ki ga zanima samo doseganje nemogočega. Medtem pa je kot poslanec vseeno zadovoljen, da je bil zraven ob osamosvojitvi Slovenije, zelo razočaran pa, »ker sta slovenska oblasteljnost in neučakanost veliko pokvarili.«



imamo tudi dovolj razvojnega inženiringa, da bi se izvelkli.

V zadnjem letu ste radi postregli s priporočili, kako naj Slovenija najde pot iz gospodarske krize, sprememb pa ni bilo kaj prida. Vas ignorirajo?

Izhoda iz krize se pri nas lotevajo predvsem politiki, pa se tudi zaradi tega doslej nihče ni dokopal niti do njenih pravih vzrokov. Lotiti bi se je morali gospodarstveniki skupaj s svojimi podjetji. Slovenski parlament sem že pred kratkim letom pozval, naj pošče kratko pot do lastnjenja in pameten odnos tako do tistih, ki ustvarjajo, in onih, ki naj bodo deležni socialne podpore. Stvari pa so se razvijale v čisto drugo smer: še vitalni strokovnjaki so odhajali v pokoj, množice pa na čakanje, vse to pa je pomenilo nadaljnjo obremenitev še produktivnega dela gospodarstva.

Ste sploh dobili odgovor na svoje pobude? Odgovorili so mi, da smo v Evropi in da morajo biti socialne podpore temu primerne. Zato pa imamo ljudi, ki prejemajo socialno podporo in se gredo sive ekonomije. Tisti, katerim to ne uspeva, so na robu preživetja. Taka šablona pa družbo vodi v katastrofo. Trdim, da bi danes morali delati vsi dela zmožni Slovenci, in to precej več kot sedem ur. To bi nas hitro potegnulo iz krize, saj

Enolončnica tudi poslancem ne bi šlala

Toda šablona delitve na socialne programe in kruh, kakšno imamo zdaj, pelje v katastrofo. Tudi razrašanje neproduktivnega dela je v Sloveniji že prešlo vsako mejo, medtem ko je produktivni del danes zaničevan, zapostavljen, odnos do njega je žaljiv. V Sloveniji je tako malo produktivno zaposlenih ljudi, da v svetovni konkurenci preprosto ne moremo zadržati, zato bi bili prav, da proces prestrukturiranja izpeljemo s samoodpovedovanjem in zrelostjo in ga ublažimo tudi z enolončnico. Seveda ne samo za tiste, ki delajo, ampak tudi tiste v nadgradnji.

Gotovo tudi zato, ker se še vedno ne ve, čigave so tovarne, kaj in komu prinašajo s svojo proizvodnjo.

Prav imate, saj so se samo resnični lastniki pripravljeno bojevati za svoja podjetja, za njihovo obstoj, za preživetje. Nastala je ogromna škoda, ker podjetja nimajo lastnika in ker smo z lastninjenjem čakali tako dolgo. Ve vnaprej je jasno, da popolnoma poštenega lastnjenja v praksi ne bo mogoče speljati.

Treba bi ga bilo izpeljati pametno in racionalno, za kaj takšnega je pa potrebna zlost. Če bomo naredili nesrečno delitev med managementom, delavci in agencijo, bo proces last-

MARJAN SEDMAK

Otroci paradiza

Jeziki jo včasih lepo zagodejo, Marcel Carné je nekoč posnel film, ki ga je premalo pozoren prevajalec slovenskega občinstva nudi v dobesednem prevodu pod imenom Otroci paradiza...

Zablodi kasneje ni bilo več kos nihče in ime se je tako močno prilepilo na film, da se ga ta nikoli več znebil. Za tole pisanje, ki se hoče ukvarjati z časniki in časnikarstvom, ima ime filma večkratno simboličen pomen.

Te dni, ko počasi le prihaja na dan kruta resnica, dejstvo namreč, da so sezname strankarskih uspehov kratki, programske ponudbe nepretrgane in prihodnost negotova, se je začel strankarski lov na imena. Tudi časnikiška in v tej sferi jih ni malo, ki so podlegli diskretnemu čaru politike, vabljivi možnosti, da se iz »paradiza« preselijo med tiste, ki igrajo igro pod zarzemeti.

na podlagi hipnega protesta. Predvolilna tekma zato tudi v Sloveniji postaja področje merjenja marketinškega znanja in prodajanja popularnih obrazov, kolikor jih je pač moč nabrati na trgu javnosti.

Dejstvo, da se je nekaj znanih televizijskih imen še pred 11. novembrom odločilo okrepiti sicer dokaj puste verige obrazov iz siceršnje »politike«, je bilo povod za nekaj manjših kadrovskih potresov. V realnem socializmu so bile zadeve sorazmerno preproste: časniki, ki je postal politik, s tem ni postal časniki, ki je postal politik, marveč politik v časniki, kolo v sistemu transmisij, ki naj bi politično voljo vedno v pravem hipu razsvetljuje in z božjo sprevidenostjo obdarjenega vrha prenašalo navzdol - vse to vsaj teoretično.

V strankarsko-parlamentarnih sistemih prehajanje iz »paradiza« na oder politike ni ne navadno, četudi je manj pogostno, kot bi se

zdelo na prvi pogled. Dohodi iz časnikarstva so namreč kar ugledni, profesionalni status zvečinoma dober, politika pa tudi ni najbolj zanesljiva dobitja. Za prestopne se odločajo zato res talentirani, kajti takšni prestopi sami po sebi ne pospešujejo vzpenjanja po lestvici časnikiške kariere. Človek bi zato lahko gledal srca pritegnili tistim, ki pravijo, da je skrajni čas, da na odru, na katerem se odloča o slovenski politiki, nastopa kar se da veliko časnikiških imen. Navzkriž s to lahko sprejemamo novih političnih dejstev je neznan pomislek: bolj kot o demokraciji govorijo previdni analitiki v zvezi s slovenskim političnim razvojem o postkomunizmu. Ali bolj naravnost: paritev žurnalizma in strank je v slabo razvitem demokracijskem sistemu lahko tudi način za vračanje strankarskega monopola v medijsko sfero, po tem ko je prvi neposredni nasok »mladih« slovenskih strank na medije večji del spodeltel (niso le komunisti tisti, ki radi podlegajo boljševski skušnjavi, skušnjavij vodenja z vrha in v imenu zgodovinskih ciljev in predan nastopi, komunisti, ko si bo medije skušala podrediti na novo nastala lastnina, bo treba nekaj pozornosti nameniti tudi prizadevanjem politične sfere, da časnikištvo zavladava s pomočjo »kolegov«, sicer pa je ta metoda znana iz zadnjega obdobja ominozone enuma.

Previdnost torej slej ko prej ni odveč, za tiste med časniki, ki jih vabi upa goljufiva kača, pa bo treba izdelati nekaj pravil. Nihče ne more časnikiarji jemati ustavnih pravic, med katere sodita tudi aktivna in pasivna volilna pravica, pravica voliti in biti izvoljen. Ker pa je časnikiar v posebnem razmerju z javnostjo in

zato javna oseba, naj zanj velja še neko drugo ustavno določilo, tisto, ki je v slovenski ustavi zajeto v 14. členu (v nemški, ki pripisuje temu ustavnemu načelu še poseben pomen, pa celo v tretjem), v členu torej, ki govori o enakosti državljanov pred zakonom. Gre za člen, ki v širši interpretaciji zagotavlja tudi enakost tekmovanje. Ker pravila še niso izdelana in je politično lovišče ta hip še vedno pomankljivo zakoličeno, je treba ob časnikiarjev, ki se te dni odločajo za kandidature na tej ali oni listi - ker politika pač sama nima dosti privlačnih obrazov -, zahtevati, da se umaknejo z vseh tistih opravil, ki bi jim dajala nepravilno prednost pred drugimi kandidati. Od hiš, v katerih delajo, pa je treba hkrati zahtevati, da tudi one poskrbijo, da se »njihovi« ljudje ne bodo znašli v privilegiranem položaju.

Spomnimo se pri tem na italijansko politično sceno, na kateri stranke z enako vnemo prekrivajo svoje bledice z barvitostjo ljudi, uspešnih na drugih področjih. Vendar to počno po pravilih in italijanska državna televizija je neumljivo odpravljala dvojnogometne tekme samo zato, ker je bil eden od prvinastih igralcev na igrišču kandidat ene od političnih strank. Odpovedala pa je prenos zato, ker bi si sicer grozila množična tožba drugih, »neprivilegiranih« kandidatov. Kar zadeva sodelovanje javnosti znanih časnikiških, radijskih in televizijskih imen na strankarskih shodih, pa tako ali tako ni kaj moralizirati: prvi počno takšne stvari po vsem politično civiliziranem svetu (gre pač za časov prilagojeno obliko nekdanjega volilnega golaža), in drugič - so mar časnikiarji krivi, če gre slovenskim strankam tako slabo, da jim ne ostane nič

drugega, kot da iz predvolilne politike naredijo estrado?

In zdaj še k drugi strani sindroma, povezanega s poimenovanjem Carnéjevega filma, k zablodi s koreninami, ki jih ni moč izrjaviti. Če del slovenskega časnikarstva dandanes svojo varnost in preživetje še vedno išče pod dežnikom strank in politike, ravna tako, ker je v zablodi.

Slovenska medijska sfera mora tudi v prihodnje računati s pritski z dvih strani: politika bo tudi poslej skušala iz medijev dati poslušno in njenim koristnim podrejenorodje: podobno pa bodo tudi pritski, ki bodo prihajali z druge (ali pa morda celo iste?) strani, s strani nastajajočih lastnine. Kdor bo iskal zaščito pod okriljem politike, bo prej ali slej začarčan, končni račun pa bo plačal bralec-občan, kajti ne časnikiarji, marveč on sam je končni cilj in zadnja žrtev politične manipulacije z občili. Slovenska politična scena se ne razvija tako, da bi bil človek vsak hip posebej srečen zaradi njenega razvoja. Medijska scena mora biti posebej v tej fazi organskega nastajanja demokratične strukture tisto, ki naj skrbi za hier in nepopracen povraten signal in zato za hitro popravljanje zablod v razvoju. Ta scena zato potrebuje zdravo in krepko stanovsko organizacijo, ki bo znala biti partnerka politiki, ko gre za problematiko javnega obveščanja, in ki bo znala v politični sferi pridobivati zavezanice, ki jih ni malo, ne da bi hkrati sama sodelovala v boju za oblast. Drugi pogoj za zdrav razvoj te medijske scene pa je medijski pluralizem.

Tisti, ki se na pojavljanje novih časnikov odziva z željo, da bi jih kar se da hitro spet izrinili s prizorišča, ravnajo napak. Pet časnikiarjev v Sloveniji boljša obramba pred pokuski političnega monopoliziranja kot en sam časnikiar. Ne boj na nož, marveč zahteva, da politika zagotovi medijski pluralizem, je tista, ki je edina smotna. V ZRN, kjer vsak dan izide nekaj 250 časnikov, se še vedno nihče ne čudi, da ima država vedno pri roki poseben sklad (ERP) za zagotavljanje medijske pluralizma. Otroci paradiza kot vedno vedo, da je njihovo pravo mesto ravno v »paradizu«, da jim ga nihče ne oporeka in da jim zato rešive in tista iskati na odru.

Franco Juri: Nazaj v zgodovino



Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

VOJKO FLEGAR

Evropa demokratičnega nacionalizma

Gledal sem tisto terensko toyoto, ki so jo zagrabile velikanske klešče. Najprej so popokala stekla, nato pa se je vozilo spremenilo v brezoblično gmo, le kolesa so se izdajala poprejšnji namen stisnjene pločvine. Ravno tovarniško nova se mi ni zdelo, vsekakor pa vozna in uporabna. Vse kakor se je lastnici (!) zdelo »zrtev« nadvse domoljubna. Buy american!

To kajpak ni bil nacionalizem. Bog ne daj, Američani (american people, american nation?) tega pač ne poznajo in tega se jim pač nihče ne drzne očitati. Oni se grede k večjemu izolacionizem, protekcionizem ali trgovinsko vojno, tudi ko gre za lov na Mehikane ob Veliki rekli. No, »stuntam« zganjajo tudi razsiez, ampak to je očitno onkraj oceana še konec 20. stoletja kavalirski delikt. Prav tako je nekako samoumevno, da ZDA več niso država tako imenovanega neomejenega priseljavanja in da imajo pravico izbirati si, katerim, kakšnim tujcem in kolikšnemu številu bodo dovolile okusiti slast ameriških sanj.

Tudi na tej strani Atlantika je nekaj držav, ki so bolj ali manj na slehernem »sumom (agresivnega) nacionalizma«. Dejstvo, da je praktično vsa (razvita ali zahodna) Evropa zaloputnila vrata pred bosansko-hercegovskimi pregnanci, da postruje zakone o zatočišču, naseviti in tujcih (Ko ne gre za državljane Evropske skupnosti ali vsaj Efte), da širom po Evropi skrjuna desnica pridobiva (parlamentarno) moč, da je tujcem sovražna gesla in simbole močete videti v vseh veljavi evropskih mestih, da se antisemitizem s pokopalščem širi na ulice in v medije, da azilantskih domov ne mara nobena občina, ker bodo prej ali slej priegnili kakšno tolpo z molotkovkami... vse to zbujajo širogo pozornost in stud (še vedno) le v določenih primerih. Ko gre za Nemčijo in v malo manjši meri za Avstrijo.

Ko (zahodna) Evropa govori o nacionalizmu, misli (še vedno) v glavnem na dve pojavnosti: vzhodnoevropski (podvrsta balkanski) nacionalizem (po definiciji menda primitiven, zaničevanja vreden, anahronističen in tako da-

lje) in, recimo mu, salonski nacionalizem, se pravi težave, ki jih ima sama s seboj na ravni politično-gospodarskih elit, v bruselskih, madridskih, birminghamskih in drugih konferenčnih dvoranah. Nacionalizem, bolje rečeno šovinizem, razsiez, antisemitizem, sovražstvo do tujcev... vse to igra v evropskih političnih salonih vlogo (še vedno) le toliko, kolikor je treba na eni strani oblikovati »skupno preventivno strategijo zapiranja vrat« pred ekscentrično in ekstsionalno ogroženimi nesrečniki v Vzhodu in kolikor je tega na drugi strani treba za medsebojno spletkarjenja (češ, pogledje jih, nemške neonaciste, kaj počenjajo, država pa jih kar mirno gleda, ker sama ni v bistvu nič boljša). Značilni primer slednjega je francoska septembrska predferendumska kampanja, v dobršni meri, v afirmativnem in svarilnem smislu, opredeljena z »nemškimi duhovni«, ki jih bo francoski DA bodisi stlačil nazaj v steklenico (»promaustričska linija«) bodisi šele prav izval (kot so trdili nasprotniki ratifikacije sporazumov).

Če velja, da se je zahodna, razvita in baje že v prejšnjem stoletju nacionalistične poštosti osvobodjena Evropa na Balkanu, v Gruziji, Rusiji, armensko-azerbajdžanskem konfliktu in drugih (po nekaterih analizah okroglo 70 dejanskih in potencialnih kriznih žariščih na vzhodu kontinenta in še malo čez) osmešila oziroma izkazala za nesposobno, potem to gotovo ni le stvar »politične volje« ali nekakšnega pomanjkanja mehanizmov. Nekajkrat več je (majhna) Avstrija letos investirala v sveto gospodarstvo, kot je vsemu razvitemu svetu pod firmo OECD uspelo spraviti skupaj gospodarske pomoči ali direktnih naložb. Zahodni Evropi skratka ni mar za Vzhod. Vsakdo v (zahodno)evropskem domu, pravzaprav trdnjavi, ima čez glavo opraviti v samim seboj, s svojimi gospodarskimi težavami, in vsi skupaj imajo dovolj dela tudi z drugim.

Paradoks je samo navidez. Ko gre za Ameriko, Japonsko in njen lastni vzhodni del, se gre (zahodna) Evropa »nacionalizem«, ko je sama s seboj, pa daje (za zdaj nadzorovano) duška »klasičnim« nacionalizmom.

Delors naenkrat ni več znamka francoskega strka, ampak vsi vedo, da je to tisti Francoz na čelu Skupnosti, ki bi jo za francoske koristi menda rad spravil v trgovinsko vojno z Ameriko, Gonzales pa ni več strankarski tovariš avstrijskega kanclerja Franza Vranitzkega, ampak tisti španski premier, ki grozi, da bo blokiral sprejem sleherne nove članice, če »slanj razviti« ne bodo doblili več denarja (in skladu z načrtom tretjega socialdemokrata - Delorsa). In Kohl ni več tisti kancler, ki je Nemčijo spravil skupaj, temveč tisti, ki bi rad demonstriral njeno (gospodarsko) (pre)moeč (čeprav ga doma lahko vsak po mili volji obmetava z jajci) in jo izbral za pridobitev politične prevlade na starem kontinentu.

Precejšen, morda celo pretežen del evropskega tiska je imel minule dni težave z identifikacijo »peščice« nasilnežev, ki so razbili berlinsko demonstracijo. Najbrž je bilo res po vseh pogorih desnih skrajnežev v minulih mesecih prvi hip tako verjeti, da je bila tokrat v akciji skrajna levica. Toda po drugi strani to kaže, kako zelo so razmere v Nemčiji kaotične in zakaj so »groznje« z izrednim stanjem morda več kot le Kohlov priitek na socialdemokratsko opozicijo (ki se utedne nazadnje celo razklajali na tiste, ki so za poostreitev predpisov, in tiste, ki so proti).

Zdaj za Nemčijo opazovalci kar po vrsti ugotavljajo, da demokracija ni znala oceniti gospodarskih in socialnih bremen ponovne združitve in migracijskih gibanj po padcu železne zavesne ter da torej ni bila pripravljena na nastop skrajne desnice (da Evropa ni bila sposobna predvideti posledic krepitve svoje integracije, tauti sitosti in vladno pobabljanje). Toda v prav tako vedno in vedno bolj sumljivo Avstriji bi demokratičnim silam težko oponešati, da so držale roke križem. Avstrijska politika je sorazmerno zgodaj in neopazno začela zaostavljati tako politiko do tujcev (»nemivno je, da se je vlada takrat očitkov z »levic«, od zelenih, dela cerkve in javnosti, brnila tudi z omenjanjem ameriških in drugih zgledov) kot ukrepati zoper desne skrajneže, kar zadeva prvo, je pri tem dobobra zašla na

Navzlic temu in navzlic dejstvu, da je bilo odkritih demonstracij skrajnežev v Avstriji dosej izjemno malo (ne le v primerjavi z Nemčijo), je videti, kot da mnogi zunaj (evtonskega kroga- le čakajo na trenutek, ko bodo lahko dejali: Saj smo vedeli! Malokomu se zdi verjetno, da bi Le Pen postal francoski predsednik in čeprav (za zdaj) ni videti veliko več dejstev v prid tezi, da bo Jörg Haider kdaj avstrijski kancler, morajo Avstriji kar naprej poslušati, kakšna katastrofa bi bila to zamje in za Evropo.

Zdi se, kot da se je že začelo iskanje krivcev za morebitno ponavljanje določenih lekcij iz evropske zgodovine. Res je nemška demokracija ne tako davno s svojo mladane popolno ustavo (weimarske republike) pogledla »peščice« nacistov in res se tudi tokrat obnaša, kot da se ne bi znala oziroma ne bi bila sposobna braniti. Enkrat jo je pri tem (Zahodna) Evropa že pustila na cedilu in tudi tokrat ne kaže, da ji namerava pomagati. Kako tudi, kajti če oziroma ko se bo Nemčija (u)brnila, bo to storila kvečjemu tako kot vse druge zahodnoevropske države: na račun demokratičnih pravic drugih (dandanašnji so to tujci). Na izpitu iz predmeta Ausländerfrage (nemško poimevanje radi uporabljajo tudi Francozi in Angležki, kar bi očitno moralo vedno opozarjati na »domovino« pojavia sarnega) evropske demokracije padajo druga za drugo. Toda tudi, tako tisti, ki so že na lastni koži skusili, koliko se v razvitem svetu dobrodošli, kot tisti, za katere zahodna demokracija ni storila ničesar, da bi lahko dostojno živeli na »domačih leleh«, bodo samo prve žrtve boja za demokracijo na Zahodu. Zdnja so »domačini« sami, tisti, v imenu (in največkrat s podporo) katerih se je začelo. Ampak to je zadostnemu številu ljudi običajno jasno šele, ko je vsega konec.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

MITJA MERŠOL

Madonna in črni Satan

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.

Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan. Madonna in črni Satan.